
COVA DE LES MADRIGUERES O CAU DE LES GUILLES (BIGUES-RIELLS)

Ramon Ten i Carné

Aquesta estació arqueològica del Vallès Oriental fou excavada per membres del Museu Municipal de Granollers amb la col.laboració del Museu Municipal de Sant Feliu de Codines. (1)

Situada en la cinglera entre el Torrent de la Torre i el riu Tenes, prop de la masia de la Torre i enfront el Turó de la Calsina. (2)

El jaciment està situat entre els blocs caiguts del cingle, es troba en període de destrucció i tota la zona està en perill de desprendiments.

Els materials es troben dipositats al Museu Municipal de Granollers i aquest jaciment s'enquadra dins l'Eneolític avançat català.

Presentem en aquesta breu nota l'inventari dels materials exhumats, així com els paral.lels que presenten aquests materials dins la comarca del Vallès.

INVENTARI:

1.- Fragment central d'un ganivet de sílex blanc-blavós. Secció trapezoidal. Lleuger retoc al cantó superior dret. 32,4x21x4,6 mm.

2.- Fragment central d'un ganivet de sílex blanc-blavós. Secció trapezoidal.

Lleuger retoc al cantó superior dret. 19,7x17,8x3,7 mm.

3.- Fragment d'un ganivet de sílex. Secció triangular, color marró blavós. Presenta una alteració blanquinosa a la superfície. 45x14,4x3,8 mm.

4.- Fragment de ganivet de sílex blanc-blavós. Superfície molt alterada. Secció trapezoidal. 30x14,3x3,6 mm.

5.- Fragment de fulla de sílex blanc. Retoc a la part dreta. Secció triangular. 15,8x14,8x5,7 mm.

6.- Petit raspador de sílex beige-gris. 17,7x10x7,2 mm.

7.- Fulleta de sílex gris-beige. 21x10x5,6 mm.

8.- Fragment de ganivet de sílex, en molt mal estat de conservació. Lleuger retoc a la cara inferior esquerra. 50x18x17,9 mm.

9.- Fragment central de ganivet de sílex negre. Secció trapezoidal amb retoc a la cara inferior d'ambdós talls, la zona del retoc dret presenta patina d'utilització com a falç. 40,3x23x7 mm.

10.- 2 fragments d'un ganivet de sílex marró. Secció trapezoidal-triangular. 151,9x22,5x5,5 mm.

11.- Part inferior d'una punta de sageta de sílex beige clar, amb peduncle. Presenta una cara amb retoc lateral i en el peduncle. L'altra cara, plans facetats. 22x10,8x4,5 mm.

12.- 46 resquills atípics i altres materials petris varis.

13.- Dos petits còdols polits i un fragment de còdol. El més gran amida 20x7,5x4,5 mm.

14 a 19.- Sis penjolls d'esteatita de color beige fosc. Forma triangular allargada (3). Presenten la perforació circular junt a la base del triangle.

33x7,5x2,5 mm.

20x9x3 mm.

20x8x2,5 mm.

26,5x8x3 mm.

21,5x7x2,7 mm.

19,8x8x4 mm.

20.- Quatre rodelles d'esteatita de color beige fosc.

10x3,5 mm.

11x4,2 mm.

9x4,2 mm.

9x4,5 mm.

10,5x2,5 mm.

21.- Cinc perles rectangulars d'esteatita de color beige fosc.

13,5x9x4 mm.

12x8x3,5 mm.

11,5x8,8x4,8 mm.

12,3x7,4x4,3 mm.

8,9x6,9x3,8 mm.

Totes presenten un acabat poc acurat.

22.- Tres fragments de perla d'esteatita verda.

23.- 32 rodelles d'esteatita, de diferents tonalitats de verd i vetes negroses. Presenten diferents tipus de perforació. La secció pot ésser troncocònica, arrodonida o hexagonal, sis perles són incompletes. Diverses mides:

12,4x1,2 mm.

11x5,4 mm.

10,75x9,9x3,2 mm.

9x3,5 mm.

10,8x4 mm.

24.- 16 perles cilíndriques de color entre el beige i marró fosc. Perforació cilíndrica o bitroncocònica amb el centre pla.

Amiden entre 5x3 mm. i 8x5 mm.

25.- Quatre perles de calaita o variscita alterades.

26.- Rodella de calaita verd pàlid. 6,6x3 mm.

27.- 34 rodelles de petxina (**Cardium Edule**)

Mides diverses:

10x1,8 mm. perforació 2,4 mm.

9,75x1,85 mm. perforació 3,7 mm.

9,4x2,85 mm. perforació 2,6 mm.

6,6x2,5 mm. perforació 2,4 mm.

7,4x1,3 mm. perforació 3 mm.

5x1,6 mm. perforació 3,6 mm.

28.- 32 petxines (**Nassa Mutabilis L.**) perforades i en bon estat de conservació. (4)

Amiden:

20x12,5 mm.

18x11 mm.

16,5x10 mm.

20,5x13,5 mm.

29.- Un fòssil de **Nassa Mutabilis L.**

30.- Una valva de mol.lusc indeterminat. 11,7x6,05 mm.

31.- Dotze petxines (**Dentalium Vulgare**)

Amiden entre 9,5x2 mm. i 14x4 mm.

32.- Una valva de petxina perforada (**Trivia Europea Mtg.**) 8x6 mm.

33.- Un mol.lusc perforat (**Nassa Lamark**) 8,5x4,5 mm.

34.- Vuit valves de petxina perforades (**Cyclonassa Neritea L.**) Amiden uns 7,5x5 mm.

35.- Vuit fragments de valves perforades.

36.- Dues valves de **Cardium Edule**.

37.- Tres fragments de valves de **Cardium**.

38.- Tres dents d'animal.

39.- Diversos fragments d'ossos i de dents.

40.- Fragment d'un útil d'os polit, presentant part de dues perforacions. 22,25x6,15x2,25 mm.

41.- Fragment d'agulla o punxó d'os. Color marró fosc. Cremat. 51x6,3x^{3,3}_{1,3} mm.

- 42.- Punta d'un punxó d'os. 36x6,9x3,85 mm.
- 43.- Fragment d'un útil d'os amb perforació. 44,7x11x3,65 mm.
- 44.- Fragment d'un mànec d'un útil d'os, segurament una cullera o espàtula. La cara inferior presenta moltes incisions. 48,55x9,75x4,55 mm.
- 45.- Fragment d'un útil d'os, possiblement una espàtula. 25,8x6,6x2,3 mm.
- 46.- Dotze resquills d'utils d'os.
- 47.- Un fragment de destrat polida de color verdós. 15x13,3x3,6 mm.
- 48.- Sis fragments d'una placa de coure o bronze. Gruix entre 0,95 i 1,2 mm.
- 49.- Dos fragments d'una punta de bronze o coure. 13x3x2,75 mm. (acabat en punta) 11,7x2,5 mm.
- 50.- Punta de coure o bronze. 26,6 mm.x4,55 mm. de gruix màxim.
- 51.- Petit fragment de ceràmica fina, bruyit a l'exterior i espatulat molt fi a la superfície interna.

***

És interessant de remarcar la presència d'un fragment de ganivet sobre làmina amb pàtina a la zona del retoc, amb la possibilitat d'ésser utilitzat com a falç.

Destaca també la varietat de peces d'ornament, com els penjolls triangulars allargats, poc freqüents, i les grans perles d'esteatita.

Són interessants les petites petxines i dentaliums, així com les 32 petxines de *Nassa Mutabilis*, perfectament conservades i de gran bellesa per a un collar o braçalet. (5)

L'utilatge de sílex és bastant uniforme, làmines de secció trapezoidal en general. Val la pena de ressaltar una possible punta de sageta amb el peduncle retocat que podia haver estat utilitzada com a perforador.

Menció apart mereixen les espàtules o utils d'os amb diverses perforacions, així com un parell d'agulles-punxó i un mànec d'una possible cullera, destacant-ne les incisions que presenta. És un jaciment relativament ric en objectes de metall, ja que apareixen puntes i fragments varis d'una plaqueta amb una vora ben acabada i polida.

S'hi trobaren també gran quantitat de dents humanes.

És interessant el tipus de penjoll triangular d'esteatita, que el trobem també al Cau II de la Mostela i un paral·lel semblant es troba en pedra beige a la galeria coberta de Can Gol I; tenim, doncs, el mateix tipus, però en diferent material.

A la Cova de la Torre Negra (Sant Cugat), jaciment amb ceràmica campaniforme, hi trobem també uns penjolls triangulars, però en os i la perforació en el vèrtex, i no a la base com els exemplars anteriors.

Troblem *Dentalium* al Vallès, a més d'aquest jaciment, dins el mateix moment cronològic a la Cova de l'Endal (Gallifa), Cau (A) de les Solanes (Caldes de Montbui), Cova de la Torre Negra (Sant Cugat del Vallès) i a la Cova de les Pedres (Viladecavalls), encara que aquest jaciment pugui ésser anterior cronològicament. Les rodelles perforades de petxina (*Cardium Edule*) les trobem a les zones muntanyoses de la serralada prelitoral i a la litoral, com el Cau II de la Mostela i Cova de la Torre Negra, la majoria es tracta de cavitats, Cau (A) de Solanes, Cova de Solanes i altres, excepte els dòlmens de Cruïlles i el Verdaguier, el primer a Aiguafreda en els al-

tiplans del Congost i el segon en el terme de Castellcir, en el límit del Vallès amb el Moianès.

La tipologia de les rodelles planes perforades no és uniforme; en trobem de petit tamany, com les de la Cova de les Pedres, i altres rodelles de gran tamany amb varietat de perforacions.

Les perles d'esteatita no són molt nombroses al Vallès, ni en nombre ni en distribució. Al jaciment que estudiem, n'hi trobem dos tipus, el cilíndric i el troncocònic o hexagonal amb tonalitats verdoses o beige-marró; al Cau II de la Mostela, aquests dos tipus, més unes d'inferiors als 3 mm. Quant a les cilíndriques, n'han aparegut també a l'hàbitat 3 BM de la Bòbila Madurell (Sant Quirze del Vallès) dins un context verazià, i a la Cova de les Solanes.

Troblem rodelles planes de Calaïta al Cau II de la Mostela i al Cau (A) de Solanes. (6).

Quant a la indústria d'os, tenim com a paral·leles els següents jaciments del Vallès:

Apareixen punxons a la Cova de l'Endal i Cova de les Solanes. Agulles-punxons estan també representats a la Cova de les Pedres. (7) Trobem mànecs de cullera a la Bòbila Madurell en el ja mencionat hàbitat 3 BM, encara que molt més perfeccionat i polit i d'un característiques un xic diferents. Existeix també un possible mànec d'os, difícil de precisar, a la Cova de les Solanes, Cova de les Pedres i Cova de la Torre Negra.

No trobem paral·lels al Vallès; els exemplars del Cau de les Guilles estan tallats en os i ben afilats. És interessant també la varietat d'espàtules perforades, així anomenades per nosaltres, ja que no creiem que fossin objectes d'ornament per a penjar, encara que ben bé podrien haver tingut aquesta funció. Si varen servir com espàtules, tampoc es pot precisar; però és un conjunt important. Faltaria trobar-ne més, i sencers, per a una classificació correcta i per a poder precisar llur possible funció.

Cal remarcar l'especialització d'utilatge que trobem en aquest jaciment, la qual cosa ens fa preguntar per què aquesta diferenciació amb d'altres, per la seva funció específica?, per què s'ha trobat tot l'utilatge que a d'altres jaciments desapareix?.

És interessant, i caldrà trobar més jaciments amb un utilatge variat i repetit per anar esbrinant-ne les funcions i poder arribar a classificar les eines i útils que utilitzaven els pobladors eneolítics del Vallès.

Referent al metall, trobem punxons o puntes a Can Bosc de Basea (Terrassa) (8) i al Cau II de la Mostela, i no trobem altres jaciments amb plaquetes al Vallès.

El material lític de la Cova de les Madrigueres té els següents paral·lels:

- Destrals petites polides (aixes): Cova de les Pedres (Viladecavalls), Can Gafa (Santa Eulàlia de Ronçana), Cau II de la Mostela (Llinars del Vallès), Turó de Rodés (La Roca del Vallès), Valldeoriol (La Roca), Cèllec (La Roca), Cova de l'Endal (Gallifa).

- Fulles amb pàtina (falçs): Cau II de la Mostela.

- Ganivets secció triangular sense retoc: Can Vinyals (Santa Perpètua de Mogoda), Cova de les Pedres, Turó Arboçer (L'Ametlla del Vallès), Cau II de la Mostela.

- Ganivets secció trapezoidal amb retoc: Cova de les Pedres, Cau II de la Mostela,

Can Dunyó (Santa Eulàlia de Ronçana), Can Gafa, Cova de les Solanes (Caldes de Montbui).

- Ganivets secció trapezoidal sense retoc: Cova de les Pedres, Galeria coberta Serra de l'Arca I (Aiguafreda), Turó de Rodes, Can Gafa.

- Fulletes de secció triangular: Cova de les Pedres, Can Ronces (La Roca del Vallès), turó de Rodes, Cau I de la Mostela, Tres Dragons (Llinars del Vallès), Can Gafa.

- Possibles perforadors: Vinya d'en Tomàs (La Roca del Vallès), Cova de les Pedres.

- Puntetes amb aletes incipients i peduncle: Cova de la Torre Negra (Sant Cugat del Vallès), Cova de les Pedres, Can Gafa, Cova de l'Endal.

- Puntetes amb peduncle: Can Gafa.

- Raspadors: Riells, Can Poi (La Garriga), Can Verdaguer (La Roca), Tres Dragons, Can Farell (Santa Eulàlia de Ronçana), Can Gafa.

NOTES

(1) Agraïm la col·laboració als senyors Josep Estrada i Emili Ramon, del Museu de Granollers, per les facilitats trobades.

(2) Mapa de l'Institut Geogràfic i Cadastral n° 364, Sant Feliu de Codines. Latitud 41° 40' 30" N. Longitud 5° 53' 10" E. Altitud 350 m. snm.

(3) L'anàlisi dels penjolls d'esteatita es deuen al Dr. A. Alvarez, per mediació de la Srta. M^a dels Àngels Petit, a qui donem les més expressives gràcies.

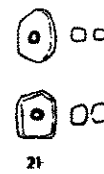
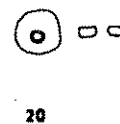
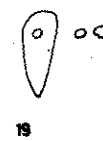
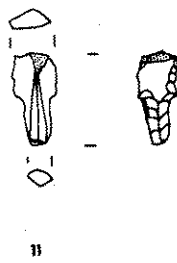
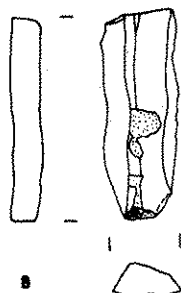
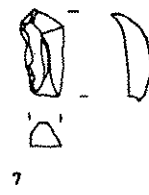
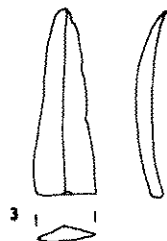
(4) Totes les valves de petxina d'aquest treball estan classificades seguint Y. TABORIN «La parure en coquillage de l'Épipaléolithique au Bronze Ancien en France» Gallia Préhistoire, 17, 1.974, fasc. 1 pàgs. 101-179, fasc. 2 pàgs. 307-417.

(5) Cal fer com a observació que la classificació de les petxines ha estat feta per nosaltres i no per un especialista, per la qual cosa hi poden haver els corresponents errors en alguna espècie.

(6) J. de C. SERRA RAFOLS «La cueva II de la Mostela (Barcelona)» Miscelànea en homenaje al abate Henri Breuil», C II Barcelona 1.965 pàgs. 373-388.

(7) RAMON TEN «Cova de les Pedres (Viladecavalls)». Arrahona 2^a Època n° 6. Sabadell, Tardor 1.978, pàgs. 31-40.

(8) D. PALET I BARBA «Un enterrament de la primera Edat del Bronze a Terrassa (Can Bosch AIEC VI. Barcelona 1.915-20.

62

23

00

00

24

25

26

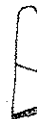
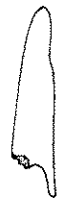
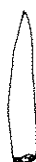
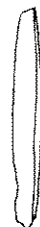
27

28

46

40

41

42

43

44

45

50

COVA MADRIGUERES